

והשבתי חיה רעה מן הארץ - הכחדה או עידון?

ספר ויקרא פרק כו

אם בְּחַקְתִּי תִלְכוּ וְאֵת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם: (ד) וְנָתַתִּי גִשְׁמִיכֶם בְּעֵתָם וְנִתְּנָה הָאָרֶץ יְבוּלָה וְעַץ הַשֶּׁדֶה יִתֵּן פְּרִיָּו: ... (ו) וְנָתַתִּי שְׁלוֹם בְּאֶרֶץ וְשִׂכְבֶּתֶם וְאֵין מִחְרִיד וְהַשְּׁבֵתִי חַיָּה רְעָה מִן הָאָרֶץ וְחָרַב לֹא תֵעָבֵר בְּאֶרֶצְכֶם:

ספרא פרשת בחוקותי פרק ב

והשבתי חיה רעה מן הארץ. רבי יהודה אומר מעבירים מן העולם. רבי שמעון אומר משביתן שלא יזוקו.

אר"ש אימתי הוא שבחו של מקום בזמן שאין מזיקים. או בזמן שיש מזיקים ואין מזיקים? אמור בזמן שיש מזיקים ואין מזיקים

ומביא הספרא שתי-הוכחות לדעת רבי שמעון:

וכן הוא אומר מזמור שיר ליום השבת למשבית מזיקים מן העולם, משביתן שלא יזיקו:

וכן הוא אומר וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי ירבע ועגל וכפיר ומריא יחדיו ונער קטן נוהג בס. ופרה ודוב תרעינה יחדיו ירבעו ילדיהם ואריה כבקר יאכל תבן.....

הקושיות על דברי הספרא:

- כיצד מוכח מהראיה הראשונה: "מזמור שיר ליום השבת" כדעת ר' שמעון שלא יוכחדו?
- במה עדיף הביטוי "ליום השבת" על הביטוי: "השבתי"? את שניהם יפרש ר"י: "משביתן מן העולם"!

ומאידך גיסא יקשה על ר' יהודה: והרי "וגר זאב עם כבש" הוא פסוק מפורש המוכיח שלע"ל - אין מעבירן מן העולם" ותהיינה חיות אלו, רק "שלא יזיקו", האמנם יחלוק ר' יהודה על פסוק מפורש זה?..

ואין לומר שלר"י פסוק זה הוא "משל וחידה" - ולא כפשטו - כדעת הרמב"ם, כי "והשבתי" הוא ביטול מנהגו של עולם יותר מ"וגר זאב עם כבש" ואין ר"י מפרשו כ"משל וחידה"!

וגם אין לתרץ שלר"י ההכחדה תהיה רק בא"י - כפי הרמב"ן: כי ר"י משנה לשון הפסוק ואומר: "מעבירן מן העולם".

הרוגוצ'ובי: ר"י ור"ש - לשימתייהו!

הביטוי:	ר' יהודה: ביטול המציאות	ר' שמעון: ביטול הצורה
תשביתו	אין ביעור חמץ אלא שריפה	אף מפרד וזורה לרוח או מטיל לים
תשבות	מכל מציאות מלאכה אפילו משאצל"ג	מלאכה שאצל"ג אינה קרויה מלאכה
והשבתי	הכחדת מציאותה מן העולם	ביטול צורתה: "תכונת הטרף הנרכשת שבה

הרי שעל פי תפיסתו-הלשונית של ר' יהודה שמשמעותה-המילולית של "השבתי"

= הכחדה מוחלטת!

הרי הפסוק: "והשבתי חיה רעה מן הארץ" מלמדנו **במפורש**: מעבירן מן העולם

ואילו הפסוק: "וגר זאב עם כבש" מלמדנו **במפורש**: משביתן שלא יזיקו

על כרחך יסבור ר' יהודה שעשני-הפסוקים עוסקים בשתי תקופות בימות המשיח

תקופה א': משביתן בלבד.

תקופה ב': מעבירן לגמרי

□

על פי ההנחה האמורה

תובן הראיה של הסיפרא לטובת דעת ר' שמעון:

משנה מסכת תמיד פרק ז

השיר נִשְׁחָדוּ הַלְוִיִּם אֲמָרִים בְּמִקְדָּשׁ, בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן הָיוּ אֲמָרִים: לֵה' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תִּבְלֵ וְיִוָּשְׁבֵי בָהּ. בְּשָׁנֵי הָיוּ אֲמָרִים: גְּדוֹל יְיָ וּמְהִלֵּל מְאֹד בְּעֵיר אֱלֹהֵינוּ הַר קָדְשׁוֹ..... בְּשָׁבֹת הָיוּ אֲמָרִים (שם צב), מְזֻמָּר שִׁיר לַיּוֹם הַשְּׁבִיט, מְזֻמָּר שִׁיר לַעֲתִיד לְבוֹא לַיּוֹם שֶׁנִּכְלָו שָׁבֹת מִנְחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים:

תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף לא/א

תניא רבי יהודה אומר משום רבי עקיבא: בראשון מה היו אומרים לה' הארץ ומלואה על שם שקנה והקנה ושליט בעולמו בשני מה היו אומרים גדול ה' ומהולל מאד על שם שחילק מעשיו ומלך עליהן וכו' וכו'...

בשביעי היו אומרים מזמור שיר ליום השבת ליום שכולו שבת [= כלומר, על שם ה"יום שכולו ארוך" לעתיד לבא]

אמר ר' נחמיה: מה ראו חכמים לחלק בין הפרקים הללו? אלא בראשון שקנה והקנה ושליט בעולמו בששי שגמר מלאכתו ומלך עליהם בשביעי על שם **שבת**.

[= בשבת בראשית - כך ששיר של כל יום ע"ש העבר]

□

וקמיפלגי בדרב קטינא

דאמר רב קטינא: שיתא אלפי שני הוה עלמא וחד חרוב שנאמר ונענב ה' לבדו ביום ההוא

ע"כ מתאים לשיר ע"ש העתיד: "ליום השבת": חד חרוב

אביי אמר: תרי חרוב שנאמר יחינו מימים

וא"ת ע"ש העתיד היה כותב: "למי-השבת" = תרי חרוב

האמורא	שש"י של שבת	נימוק ר"נ	נימוק הגמרא
ר"י	ע"ש העתיד	לא מפריע לו	כר' קטינא
ר"נ	ע"ש העבר	מה ראו לחלק?	כאביי

ויקשה בכפליים:

הרי ר' נחמיה עצמו מנמק דעתו - מפני שלא נראה לו "לחלק בין הפרקים", מדוע מחפשת הגמ' מעם אחר?!

והלא גם לו סבר כר' קטינא שלע"ל יהא רק "חד חרוב" לא היה רוצה ר' נחמיה "לחלק בין הפרקים"!
והיה מפרש 'יום השבת' ע"ש **ש'שבת**

ועל כרחך:

הגמ' אינה מתכוונת לנמק דעת ר' נחמיה

אלא לנמק מדוע - קושייתו: "מה ראו לחלק בין הפרקים" הללו אינה מפריעה לר' עקיבא?

והביאור בזה בהקדם :

רמב"ן על בראשית פרק ב פסוק ג
 ודע, כי נכלל עוד במלת "לעשות", כי ששת ימי בראשית הם כל ימות עולם, כי קיומו יהיה ששת אלפים שנה אבל היתה הבריאה **ביום הראשון** האור, כנגד האלף של ימות אדם שהיה אורו של עולם מכיר את בוראו ואולי לא עבד אנוש עבודה זרה עד שמת אדם הראשון: **ביום השני** יהי רקיע ויהי מבדיל, שבו היו מובדלין נח ובניו הצדיקים מן הרשעים שנדונו במים: **ביום השלישי** נראית היבשה והצמיחה ועשתה פירות, הוא האלף השלישי המתחיל בהיות אברהם בן מ"ח שנה ..**היום הרביעי** נבראו בו המאורות, הגדול והקטן, והכוכבים, יומו ירמוז באלף ה', הוא החל כאשר נבנה בית ראשון.....**ביום החמישי** שרצו המים נפש חיה, ועוף יעופף על הארץ, רמז לאלף החמישי המתחיל קע"ב שנה אחר חרבן הבית, כי בו ימשלו האומות..... **ביום הששי** בבקר "תוצא הארץ נפש חיה למינה בהמה ורמש וחיתו ארץ למינה"..... והוא האלף הששי, כי בתחלתו ימשלו בו החיות הם המלכיות אשר לא ידעו את ה', ואחרי עשיריתו כשעור הנץ החמה ליום (עיין פסחים צד) יבא הגואל שנאמר בו (תהלים פט לז) וכסאו כשמש נגדי, זהו בן דוד הנעשה בצלם אלהים, **היום השביעי שבת**, רמז לעולם הבא שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים - והאל ישמרנו בכל הימים, וישים חלקינו עם עבדיו התמימים:

למרות החלוקה לשלושה "שני אלפים"

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף צ"א
תנא דבי אליהו : ששית אלפים שנה הוא עולמא.
שני אלפים תוהו שני אלפים תורה שני אלפים ימות משיח

מפרט הרמב"ן:

כל "אלף" - מייצג "עידן"
 שונה בסוגו מה"אלף" האחר

מסקנא:

לדעת אב"י הסובר שלעתיד לבא יהיה : "תרי חרוב" בהכרח לומר שמדובר בשתי תקופות שונות בסוגן:

אלף-השביעי : אתכפיא

תקופת "וגר זאב עם כבש"
 [עידון]

אלף השמיני : אתהפכא

"והשבת" = "מעבירן מן העולם" כדעת ר"י
 [הכחדה]

עפי"ז יובן ויומתק למה "חילוק בין הפרקים"

[ע"ש העבר וע"ש העתיד]

**מפריע רק לר' נחמיה התואם לאב"י
 ולא מפריע לר"י התואם לר' קטינא:**

על פי דברי הרמב"ן על ויקרא פרק כו פסוק ו
 ועל דעת רבי שמעון שאמר משביתן שלא יזיקו (שם) יאמר והשבת **רעת** החיות מן הארץ:
 והוא הנכון, כי תהיה ארץ ישראל בעת קיום המצות כאשר היה העולם מתחילתו קודם חטאו של אדם הראשון אין חיה ורמש ממיית אדם, וכמו שאמרו (ברכות לג) אין ערוד ממיית אלא חטא ממיית וזה שאמר הכתוב (ישעיה יא ח) ושעשע יונק על חור פתן, וכן ופרה ודוב תרענה ואריה כבקר יאכל תבן (שם פסוק ז), כי לא היה הטרף בחיות הרעות, רק מפני חטאו של אדם כי נגזר עליו להיות טרף לשניהם והושם הטרף טבע להם גם לטרוף זו את זו, כידוע כי בטרפם האדם פעם אחת יוסיפו להיות רעים יותר, וכן אמר הכתוב (יחזקאל יט ג) וילמד לטרוף טרף אדם אכל:....

הרי שמצב "משביתן שלא יזיקו"
 כבר היה לעולמים בשבת בראשית

**א"כ לר' יהודה התואם לר' קטינא
 שסובר שלעתיד לבא יהיה :**

חד חרוב [רק 'משביתן שלא יזיקו]

הרי ה"עבר" וה"עתיד" - סוג אחד המה
א"כ אין זה נקרא "לחלק" !

⊗

**אבל לר' נחמיה התואם לאב"י
 שסובר שלעתיד לבא יהיה
 תרי חרוב**

הרי יהיה לע"ל בתקופה השניה
 חידוש שלא היה בעבר כלל כדוגמתו
"ומה ראו חכמים לחלק [בסוג] בין הפרקים האלה" ?

על כרחך

שקאי ע"ש העבר בשבת בראשית
 כך שכל הפרקים שווים ועוסקים בתקופה בה
לא השתנה מנהגו של עולם !

רב קטינא	אב"י
חד חרוב	תרי חרוב
תקופה אחת	שתי תקופות
כר' שמעון	כר' יהודה
רק "משביתן"	"וגר זאב" - "והשבת"
ר'יהודה בשם ר"ע	ר' נחמיה
ליום השבת - ל' יחיד	לעתיד יהיו "ימי השבת"
אלף השביעי בלבד	אלף השביעי והשמיני
ליום שכולו שבת	ע"ש ששבת בעבר
בו יהיה רק	וכמו"כ לעתיד באלף השביעי
משביתן שלא יזיקו	[כמו בשבת בראשית]

וכפי מי נפסקה ההלכה בגמרא ?

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף צ"א
תניא כותיה דרב קטינא:

כשם שהשביעית משמטת שנה אחת לשבע שנים כך העולם משמט **אלף שנים** לשבעת אלפים שנה שנאמר ונשגב ה' לבדו **ביום** ההוא ואומר מזמור שיר ל**יום** השבת יום שכולו שבת ואומר כי **אלף שנים** בעיניך **כיום** אתמול כי יעבור

הרי שהלכה בר' קטינא התואם לדעת ר' שמעון:
 אימתי הוא שבחו של מקום ? כשאיז מוזיקין ? או
 בזמן שיש מוזיקין ואיום מוזיקין ?!

⊗

י"נה של תורה :

מקיש "והשבת" [דלע"ל] - ל"תשבתו" [דחמץ]
 שלשה מצבים ב"חמץ" : אסור - מותר - מצוה
 התכלית אינה "פסח" ולא "ספירת-העומר"
 אלא "מתן תורה" או "חמץ תאפינה"

הפיכת ה"חמץ" : "התנשאות השכל לקדושה"

התאחדות שכל-האדם בחכמה עילאה !

התכלית אינה ביטול [החיה רעה] השכל
 אלא "השבתתו - שלא יזיק" ואדרבא!

**"ומלאה הארץ דעה את ה'
 כמים לים מכסים"**